

ОЗНАКИ КОРУПЦІЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК РОЗДІЛУ 13-А КУПАП «АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ»

Титко Анна Василівна - кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ

УДК 342.9

В статье предпринята попытка рассмотреть административные правонарушения, связанные с коррупцией, через призму изучения наличия признаков коррупции. В частности обоснована необходимость изменения названия раздела 13-А КоАП «Административные правонарушения, связанные с коррупцией» на «Административные коррупционные правонарушения». На примере анализа соответствующих диспозиций статей выяснены ключевые признаки, позволяющие отнести последние к категории коррупционных на основании признаков коррупции.

Ключевые слова: коррупционные правонарушения, административные правонарушения, связанные с коррупцией, коррупция, умысел, специальный субъект, неправомерная выгода.

Articolul încearcă să privească infracțiunile administrative legate de corupție prin prisma examinării prezenței semnelor de corupție. În special, este necesară modificarea denumirii secțiunii 13-A din Codul administrativ „Infracțiuni administrative legate de corupție” în „Infracțiuni de corupție administrativă”. Pe exemplul analizei dispozițiilor corespunzătoare ale articolelor, sunt clarificate caracteristicile cheie care pot fi atribuite categoriei corupției pe baza semnelor de corupție.

Cuvinte cheie: infracțiuni de corupție, infracțiuni administrative legate de corupție, corupție, intenție, subiect special, beneficii necuvenite.

In article the attempt to consider administrative offenses is made, are connected by it with corruption, through a prism studying of existence of signs of corruption. In particular reasonably need of change of the name of Section 13-A CAO «administrative offenses related to corruption» on «administrative corruption offenses».

Due to formal-logical and hermeneutical methods defined on the basis of a number of domestic and international acts of the special signs of corruption, which are inherent in a corruption offense. Completed legal analysis of the offenses contained in Section 13-A of the CAO for the purpose of identifying corrupt features through a system of objective and subjective characteristics.

On the example the analysis of the appropriate dispositions of the articles clarified the key features that make it possible to classify the latter as corrupt according to signs of corruption.

Key words: corruption offenses, administrative offenses, are connected by it with corruption, corruption, intention, a special sub object, illegal benefit.

Актуальність. Зважаючи на високу суспільну увагу, яка приділяється корупційним проявам, варто звернути увагу, що поруч з корупційними правопорушеннями існують також й адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, що також є формами прояву корупції. У статті здійснено спробу розглянути тотожність корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, через призму наявності ознак корупції, що відповідно до антикорупційного законодавства є визначальним чинником при віднесенні того чи іншого діяння до категорії корупційних.

Мета статті. Здійснено спробу прослідкувати зв'язок адміністративних правопорушень, передбачених Розділом 13-А КУПАП з корупцією, виокремити особливості юридичних складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією через призму аналізу наявності/відсутності ознак корупції.

Останні дослідження. Питаннями дослідження корупційних правопорушень займалися такі вчені як О. Дударов, О. Дрозд, Т. Ільєнок, С.Павленко, М. Камлика, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Кузьменко, О. Круглов, М. Мельник, А. Титко, М. Хавронюка, С. Шепетько та інші, а також зарубіжні вчені такі, як: Б. Клітгарда, В. Мілера, М.М. Нарусова, С. Роуз-Екerman, А. Шайо, А. Яфонкіна та ін.

Виклад основного матеріалу. Для початку слід прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки та витоки ознак корупційних правопорушень, які частково також присутні в адміністративних правопорушеннях, пов'язаних з корупцією. Тому слід провести розмежування між "корупційними правопорушеннями" та "адміністративними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією", щоб зрозуміти правову природу правопорушень, пов'язаних з корупцією. Так, як в обох випадках ключовими є ознаки корупції, розглянемо визначення цієї дефініції, що існує в цілій низці нормативно-правових актів та доктринальних ученнях. Тому далі пропонуємо проаналізувати визначення поняття «корупція», «адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

Міждисциплінарна робоча група Ради Європи визначає корупцію як хабарництво і

будь-яку іншу поведінку осіб, яким доручено виконання певних обов'язків у державному або приватному секторі, і яка веде до порушення обов'язків, покладених на них як на державну посадову особу або на приватного співробітника чи незалежного агента, або ж веде до відносин іншого типу, націлених на отримання будь-яких незаконних вигод для себе чи інших [1].

У великій радянській енциклопедії корупцію розглядають лише як злочин, який виявляється в безпосередньому використанні посадовою особою прав, наданих їй відповідно до посади, з метою збагачення [2].

Поняття корупції у радянські часи асоціювалося із поняттям хабарництва і розглядалося як злочин, що полягає в одержанні службовою особою особисто або через посередників матеріальних цінностей або будь-якого іншого майна чи майнових вигод за виконання або невиконання в інтересах того, хто дає хабар, будь-якої дії, яку службова особа повинна була або могла вчинити, використовуючи своє службове становище [3].

Судячи з вищезазначеного, можна констатувати, що корупцію розглядають з позиції політичного аспекту, як використання особами уповноваженими на реалізацію державно-владних функцій займаної посади, а з економічної позиції – це комерціалізація повноважень делегованих цим особам, і водночас корупція також визначається як різновид злочинної діяльності.

На законодавчому рівні в ст.1 Закону України «Про запобігання корупції» сформульовано визначення корупції як «використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка або пропозиція чи надання неправомірної вигоди особам, уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування, прирівняних до них осіб чи фізичних осіб у разі отримання ними неправомірної вигоди або на їх вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до неправого використання наданих їй службових

повноважень та пов'язаних із цим можливостей [4].

Найповніше визначення корупційних дій, на нашу думку, подано в Американській конвенції проти корупції, яку прийнято на третій пленарній сесії 29 березня 1996 р., де корупція трактується як:

спосіб отримання або пряме чи опосередковане отримання урядовим чиновником або особою, які здійснюють публічні функції, будь-яких предметів грошової вартості, а також іншої користі, такої, як подарунок, послуга, обіцянка або перевага для себе або іншої особи чи організації в обмін на будь-яку дію або бездіяльність під час здійснення ним публічних функцій;

пропозиція або пряме чи опосередковане надання урядовому чиновникові або особі, які здійснюють публічні функції, предметів грошової вартості, а також іншої користі, такої, як подарунок, послуга, обіцянка або перевага для себе або іншої особи чи організації в обмін на будь-яку дію або бездіяльність під час здійснення ним публічних функцій;

будь-яка дія або бездіяльність під час виконання своїх обов'язків урядовим чиновником або особою, які здійснюють публічні функції, з метою незаконного отримання прибутку для себе або іншої сторони;

шахрайське використання або приховування майна, отриманого внаслідок вчинення одного з актів, на який було посилання [5].

Погоджуємося з тією точкою зору, що корупційні прояви можуть бути як державно караними, так і таку, що зустрічає осуд з боку суспільства, прояв соціальної корупції, непов'язаної з використанням делегованих державно-владних повноважень. До соціальної корупції можна віднести отримання лікарняного листа, прискорене перерахування пенсійних виплат, отримання інформації для лобювання інтересів фірми недержавної форми власності тощо.

Погоджуємося з думкою, висловленою у Резолюції "Практичні заходи боротьби з корупцією", поширеній у VIII Конгресу ООН із запобігання злочинності, де ідеться про корупцію як "порушення етичного (морального), дисциплінарного, адміністративного та кримі-

нального характеру, яке проявляється в протизаконному використанні свого службового становища суб'єктом корупційної діяльності" [6].

Будь-які корупційні прояви мають власні ознаки, що виражають суб'єктивні та об'єктивні взаємозв'язки. У Палермській конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, яку було прийнято у 2000 році, наведено обов'язкові ознаки корупції: 1) пропозиція або надання, вимагання або прийняття якої-небудь неправомірної переваги, у тому числі такої, яка зроблена навмисно; 2) будь-яка неправомірно надана перевага включає в себе як матеріальну вигоду, так і переваги (пільги, послуги і тому подібне) нематеріального характеру; 3) неправомірні переваги можуть бути як для власне публічної посадової особи, так і для іншої фізичної або юридичної особи; 4) ці дії можуть здійснюватися як особисто, такі через посередників [7].

Аналізуючи положення Закону України «Про запобігання корупції», можна вивести основну градацію корупції. До першого виду корупції належить використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди.

Другий вид – прийняття особою, що є суб'єктом корупційних діянь, обіцянки чи пропозиції неправомірної вигоди для себе чи інших осіб.

Третій вид – обіцянка або пропозиція чи надання неправомірної вигоди суб'єкту корупції або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей.

Тотожність дефініцій назви Глави 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення «Адміністративні корупційні правопорушення» при її заміні на «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», що мають споріднене значення.

Проте, законодавець вніс до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» зміни, окресливши корупційні правопорушення як такі, що мають ознаки корупції, в той же час

правопорушення, пов'язані з корупцією, не мають таких ознак і порушують встановлені вимоги, заборони та обмеження, передбачені однойменним законом. Видається незрозумілим, яке тоді відношення порушення вимог фінансового контролю має до корупційних діянь. Підтвердженням цього можуть слугувати результати опитування респондентів.

У ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» закріплено поняття – «правопорушення, пов'язане з корупцією», під яким розуміють діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність [4].

До прийняття останньої редакції головного антикорупційного закону порушення вимог фінансового контролю належало до адміністративних корупційних правопорушень, проте позиція законодавця змінилася, і тому з'явилася нова назва «правопорушення, пов'язані з корупцією». Як у першому, так і в другому випадку номінальність назв та необґрунтованість віднесення цієї норми до зазначеної категорії правопорушень дають підстави стверджувати про недосконалість правового регулювання. Це поняття, на нашу думку, не має належних правових підстав, оскільки не є визначено, будучи пов'язаними з корупцією діяння (дія або бездіяльність), має безпосереднє відношення до корупції прямо чи опосередковано, проте в Законі України «Про запобігання корупції» вказано на відсутність ознак корупції у правопорушеннях, пов'язаних з корупцією.

При автентичному тлумаченні дефініції «правопорушення, пов'язані з корупцією», під цим поняттям розуміють протиправну, умисну або необережну дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, що пов'язана з використанням уповноваженими особами, наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи при-

йняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди уповноваженій особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей, за яку встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Ключову роль тут відіграє наявність ознак корупції, що і вирізняє корупційні правопорушення від правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Як вважає Трепак В.М., ознаками корупції є системність; дисфункція процесів соціального управління в усіх сферах життя суспільства як наслідок корупції; вияв як множинність корисливих зловживань службовими повноваженнями в державному, муніципальному й приватному секторах, різних форм підкупу, продажності службовців; прихований, таємний характер; соціально-конструктивний характер [8, с. 112].

Ознаками корупції є використання службових повноважень та пов'язаних з цим функціональних прав та обов'язків як активна дія; наявність неправомірної вигоди як предмета або як мети, а також обіцянки чи пропозиції або ж надання неправомірної вигоди в якості активної дії; використання службових повноважень та відповідних можливостей як мета.

Спільні ознаки корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, є:

1) відповідно до Закону «Про запобігання корупції» має наслідком:

2) неможливість для особи бути призначеною на певні посади (наприклад, на посаду члена НАЗК, уповноваженої особи особа, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми юридичної особи) – статті 5, 64;

3) обов'язок посадових та службових осіб невідкладно інформувати посадову особу, відповідальну за запобігання корупції в діяльності юридичної особи, керівника юридичної особи або засновників (учасників) юридичної особи про випадки підбурення до вчинення

корупційного правопорушення, пов'язаного з діяльністю юридичної особи, вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень іншими працівниками юридичної особи або іншими особами – ст. 61;

4) відсторонення від виконання службових повноважень – ст. 65;

5) внесення відомостей про осіб, яких притягнуто до відповідальності, до ЄДРОКП, з наступним їх оприлюдненням – ст. 59 [9, с. 110].

Проте у визначенні корупційного правопорушення не зазначається про обов'язкову наявність усіх цих ознак при кваліфікації правопорушення чи лише деяких з них, тому межа між правопорушенням, пов'язаним з корупцією та корупційним, досить тонка та потребує наукових розробок.

Так, відповідно до положень КУпАП розділ 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» передбачають наступні склади: порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП); порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172-8 КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП); порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1 КУпАП); порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля (ст. 172-9-2 КУпАП) [10].

Спробуємо проаналізувати склади адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, з точки зору наявності ознак корупції через використання законів виключення третього (будь-яке висловлювання може бути або істинним, або хибним) та закону несуперечності (ніяке висловлювання не може бути одночасно і істинним, і хибним).

Так, закон виключеного третього констатує, що два суперечні висловлювання не мо-

жуть бути водночас недостовірними, одне з них необхідно достовірне. Таким чином, не можна стверджувати про те, що корупційні правопорушення мають ознаки корупції водночас і адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, мають ознаки корупції, тобто одне з тверджень є істинним, а одне хибним (закон несуперечності).

Говорячи про визначення «адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», ми не можемо стверджувати про відсутність ознак корупції та констатувати про правопорушення, пов'язані з корупцією, що уже передбачає зв'язок з корупцією. Тобто важко водночас розглядати твердження, що одночасно є й істинним, і хибним.

З точки об'єкта порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП) варто говорити про суспільні відносини у сфері обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (або підприємницькою діяльністю, а також відносин щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особа здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляє інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації).

Об'єктом юридичного складу порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП) виступають суспільні відносини, що регулюють обмеження та заборони щодо вимагання, прохання, одержання подарунків для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб.

Об'єктом порушення вимог фінансового контролю охоплює собою триаду суспільних відносин (ст. 172-6 КУпАП) є суспільні відносини, що регулюють порядок подання/своєчасного подання декларації, повідомлення/своєчасності повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента чи про суттєві зміни у майновому стані, а також усвідомленого подання недостовірних відомостей у декларації [11].

Об'єкт порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУПАП) передбачає відносини регулювання порядку повідомлення особою, уповноваженою на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, у встановлених законом випадках про наявність у неї реального конфлікту інтересів та вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів.

Об'єкт правопорушення незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172-8 КУПАП), передбачає суспільні відносини, що регулюють режим інформації, що має особливий статус, тобто встановлений певними законодавчими актами.

Під об'єктом невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУПАП) варто розуміти загальний порядок функціонування загальних та спеціальних заходів протидії корупції, регламентованих Законом України «Про запобігання корупції», КУПАП, КК України, інших підзаконних, відомчих та підвідомчих нормативно-правових актів.

Об'єктом порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1 КУПАП), є суспільні відносини в сфері організації та проведення офіційних спортивних змагань та правил розміщення ставок на спорт.

Об'єктом порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля (ст. 172-9-2 КУПАП) є суспільні відносини, які регулюють плановану господарську діяльність, що має наслідками вплив на довкілля.

Об'єктивна сторона ст. 172-5 КУПАП характеризується тільки дією – 1) одержанням подарунка у різних формах (гроші, призи, бонуси, винагороди, пільги, знижки тощо); 2) прохання подарунка для себе чи близьких осіб; 3) одержання подарунка для себе чи близьких осіб – у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Об'єктивна сторона ст. 172-6 КУПАП включає, як бездіяльність проявляється через непо-

відомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни в майновому стані, так і дію – через несвоєчасне подання без поважних причин декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни в майновому стані, подання завідомо недостовірних відомостей у декларації.

Об'єктивна сторона ст. 172-7 КУПАП виражаються через як дію, так і бездіяльність. Бездіяльність проявляється через неповідомлення про наявність реального конфлікту інтересів, тоді як дія – через вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів

Об'єктом правопорушення незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172-8 КУПАП) є дія, що полягає у розголошенні визначеного виду інформації (усна чи письмове розголошення, повідомлення по радіо чи телебаченню певного виду інформації, публікації у відкритій пресі тощо), а також бездіяльність – недбале ставлення до інформації чи документів, що призвело до публічного оприлюднення чи розголошення, що могло трапитися через необережність чи недбалість.

Об'єктивна сторона невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУПАП) в цьому випадку говоримо про бездіяльність (невжиття дій), що полягає у відсутності спрямованих дій для запобігання та протидії корупції.

Об'єктивна сторона порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1 КУПАП) виражається через активні дії, зокрема, через 1) підкуп спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту, примушування або підбурювання їх до таких діянь чи вступання з ними у змову стосовно результату офіційного спортивного змагання (договірного поєдинку) або стосовно надання ними ексклюзивної спортивної інформації; 2) отримання спортсменами, особами допоміжного спортивного

персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовими особами у сфері спорту грошей, цінних паперів, іншого майна, користування послугами майнового характеру, отримання інших вигод і переваг внаслідок підкупу спортсменів, чи несанкціонованого використання ними ексклюзивної спортивної інформації; 3) маніпулювання спортивним змаганням, що полягає у вчиненні некоректних змін ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших [12].

Суб'єкт для всіх складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією має спеціальних суб'єктів, до яких належать :

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

2) особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією [4],

Суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, поєднує їх винятковий статус, проте в кожній статті Розділу 13-А-КУпАП ці групи суб'єктів не є ідентичними.

Ст. 172-4 КУпАП. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п.1 ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції»).

Виняток становлять депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої

повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжні.

Ст. 172-5 КУпАП. Суб'єктом правопорушень є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п.п. 1, 2 ч. 1ст. 3) Закону України «Про запобігання корупції».

Ст. 172-6 КУпАП. Суб'єктом правопорушень є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3).

Ст. 172-7 КУпАП. Суб'єктом правопорушень є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3) Закону України «Про запобігання корупції».

Ст. 172-8 КУпАП. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п. 1 ч. 1 ст. 3), представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних комісій, утворених відповідно до Закону України «Про державну службу», Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», громадських рад, рад громадського контролю, що утворені при державних органах та беруть участь у підготовці рішень з кадрових питань, підготовці, моніторингу, оцінці виконання антикорупційних програм(пп. в, п. 2 ч. 1 ст. 3), а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Ст. 172-9 КУпАП. Суб'єкт –1) спеціально уповноважені суб'єкти, визначені Законом

України «Про запобігання корупції», які здійснюють заходи щодо запобігання корупції в межах своєї компетенції; 2) центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування і реалізують державну політику у сфері фізичної культури і спорту, їхні керівники; 3) спортивні федерації, Національний олімпійський комітет України, Спортивний комітет України, інші спортивні організації, їхні підрозділи і посадові особи, до компетенції яких належить організація та забезпечення проведення офіційних спортивних змагань і визначення результатів цих змагань, проведення відповідних перевірок і прийняття рішень за їх наслідками; 4) посадові особи у сфері спорту (ч. 3 ст. 17) Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Ст. 172-9-1 КУПАП. Суб'єктом правопорушень є спортсмени, особи допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадові особи у сфері спорту повинні сумлінно виконувати свої спортивні, професійні та службові обов'язки, не допускати зловживань ними, не розголошувати і не використовувати в інший спосіб ексклюзивну спортивну інформацію, крім випадків, встановлених законом, утримуватися від виконання неправомірних рішень чи вказівок керівництва та від задоволення пропозицій інших осіб, що можуть протиправно вплинути на хід або результати офіційних спортивних змагань, в ч. 2 ст. 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Ст. 172-2-9-2 КУПАП. Суб'єктом правопорушення виступають особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3) Закону України «Про запобігання корупції»

Суб'єктивна сторона адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, характеризується умислом вчинення діяння, що проявляється через усвідомленість дій (прямий умисел) та через недбалість або необережність (непрямий умисел).

Звертаючись до визначення корупції, суб'єктивна сторона адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, має також, крім вини, мету та мотив як складові елементи. Відповідно до закону мета визначається як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони вчинення корупції, зокрема ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» передбачає, що метою є одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі.

Диспозиція норми ст. 172-4 КУПАП вказує на порушення обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, що може вчинятися як умисно, так і через необережність.

Що стосується норми ст. 172-5 КУПАП, то обмеження щодо одержання подарунків має також за своїм змістом вчинення дій через усвідомленість вчинення діяння та через необережність, що досить часто супроводжується незнанням положень законів.

Відповідно до юридичного складу ст. 172-6 КУПАП диспозиція норми передбачає лише можливе приховання незаконно одержаної неправомірної вигоди за рахунок неподання, несвоєчасного подання, неповідомлення чи несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані, про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента.

У ч. 4 ст. 172-6 КУПАП чітко зазначається прямий умисел як обов'язковий елемент суб'єктивної сторони, що передбачає подання завідомо недостовірних відомостей у декларації, що визначає і можливу мету – приховування доходу та винагород, які можуть мати ознаки незаконного джерела походження.

У ст. 172-7 КУПАП суб'єктивна сторона порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУПАП) виражається через вину у формі прямого (вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів) чи

непрямого (неповідомлення про наявність реального конфлікту інтересів) умислу, що могло бути вчинене через недбалість або необережність.

Ст. 172-8 КУпАП, зокрема незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, свідчить про прямий умисел вчинення, на що вказує словосполучення «у своїх інтересах», а це, у свою чергу, свідчить про усвідомленість особою суспільної шкідливості вчиненню нею дій та бажання настання наслідків, які використовуються задля власних інтересів.

Ст. 172-9 КУпАП також може передбачати нежиття заходів протидії корупції як внаслідок прямого, так і непрямого умислу особи, що може вчинятися з наміром або ж через недбалість чи необережність.

Суб'єктивна сторона ст. 172-9-1 КУпАП передбачає саме вчинення маніпулювання офіційними ставками на спорт саме через прямий умисел, оскільки особа знала про незаконність таких дій та має як обов'язковий елемент суб'єктивної сторони мети – одержанням за це неправомірної вигоди.

За ст.172-9-2 КУпАП вчинення порушення встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля, втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля, відмова уповноваженим законом територіальним органом, уповноваженим законом центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля здійснюється з прямим умислом.

Отже, вчинення дій, передбачених Розділом 13-А КУпАП, здійснюється з умислом, що вчиняється як з прямим, так і непрямим умислом. Доведення наявності прямого умислу за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, досить складно, оскільки межа між прямим та непрямим умислом досить тонка. Особа не завжди відкрито визнає свою провину та мету вчинення своїх діянь задля пом'якшення та уникнення адміністративного стягнення.

Правильне з'ясування мети та мотиву вчинення правопорушення сприяє встановленню змісту і спрямованості умислу, а це, у свою чергу, ступеню суспільної шкідливості діяння, що враховується судом при правильній кваліфікації та обрання адміністративного стягнення.

Таким чином, за рахунок використання проаналізованих матеріалів слід виокремити ознаки корупції, які, безумовно, присутні у диспозиціях адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Беззаперечно, головними ознаками корупції, у диспозиціях вчинення адміністративних правопорушення, пов'язаних з корупцією, є наявність спеціальних суб'єктів, тобто осіб наділених державно-владними функціями; використання службових повноважень при вчиненні правопорушень, пов'язаних з корупцією; мета одержання неправомірної вигоди присутня у відкритій чи завуальованій формі у диспозиції статей Розділу 13-А КУпАП, зокрема норма ст. 172-9-1 містить пряму вказівку на наявність мети як одержання неправомірної вигоди; крім того, в диспозиції норми ст. 172-8 КУпАП містить вказівку на наявність особистого інтересу як передумови для вчинення цього адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, що є прямою детермінантою корупційного мотиву як внутрішнього спонукання для задоволення власного приватного інтересу.

Підсумовуючи вищевикладене, на підставі аналізу ознак корупції як ключових ідентифікаторів юридичних складів ст.ст. 172-4 – 172-9-2 КУпАП, ми пропонуємо повернутися до редакції назви Розділу 13-А «Адміністративні корупційні правопорушення». Норми адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, мають спільні ознаки з корупційними правопорушеннями, що виражається через наявність «спеціально визначених ознак» корупції, тому ми вважаємо законодавчо неправильним назву Розділу 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

Література

1. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії). К.: Юридична думка, 2004. 400 с.
2. Большая советская энциклопедия. Издательство: Москва, «Большая советская энциклопедия», 1949, С. 648
3. Яблоков Н. П. Криминалистика: [учеб. для вузов]. М.: ЛексЭст, 2003. С. 252.
4. Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49.- Ст. 2056.
5. Андрианов В. Д. Практика и методы борьбы с коррупцией в США. URL: <http://viperson.ru/wind.php?ID=631764>.
6. Матеріали 8 Конгресу ООН щодо попередження злочинності та ставлення до правопорушників, (Гавана, 27 серп. – 7 верес. 1990 р.). Гавана, 1990. С. 34.
7. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про координацію. Координаційний комітет по боротьбі з координацією і організованою злочинністю при Президентові України; Міжвідом. наук.-дослід. центр / [упоряд. М. І. Камлик]. К.: Школяр, 1999. 478 с.
8. Трепак В. М. Ідентифікуючі ознаки корупції: визначення й характеристика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 35(2.3). С. 109-112. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35%282.3%29__30
9. Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / [Д. О. Калмиков, Д. В. Сінченко, О. О. Сорока, М. І. Хавронюк, Г. Л. Шведова]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. К. : ФОП Москаленко О.М., 2017. 242 с.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: прийнятий 7 груд. 1984 р. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
11. Титко А. В. Юридичний склад порушення вимог фінансового контролю, вчиненого поліцейським / А. В. Титко // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 18(1). С. 157-160. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_18%281%29__41.
12. Закон України від 03.11.2015 № 743-VIII «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 51, ст.472